

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПРАВОВИХ НАУК УКРАЇНИ
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА
ЄВРАЗІЙСЬКА АСОЦІАЦІЯ ПРАВНИЧИХ ШКІЛ ТА ПРАВНИКІВ
ПОМОРСЬКА АКАДЕМІЯ В СЛУПСЬКУ (ПОЛЬЩА)
АКАДЕМІЯ ГУСПОЛ (ЧЕХІЯ)**



АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЮРИДИЧНОЇ НАУКИ

Збірник тез

**Міжнародної науково-практичної конференції
«ДВАДЦЯТЬ ПЕРШІ ОСІННІ ЮРИДИЧНІ
ЧИТАННЯ»**

*присвяченої 30-річчю Хмельницького університету
управління та права імені Леоніда Юзькова*

**6 жовтня 2022 року
м. Хмельницький**

УДК 341.231.14

А 43

Рекомендовано до друку вченою радою
Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова
(протокол № 5 від 26 вересня 2022 року)

А 43 Актуальні проблеми юридичної науки : збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції «Двадцять перші осінні юридичні читання» (м. Хмельницький, 6 жовтня 2022 року). Хмельницький : Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2022. 403 с.

ISBN 978-617-7572-56-4

У збірнику представлені тези доповідей, які були подані на Міжнародну науково-практичну конференцію «Двадцять перші осінні юридичні читання», що відбулась у Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова 6 жовтня 2022 року. Розрахований на наукових та науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти і наукових установ, здобувачів вищої освіти, практичних працівників і широкий читацький загал. Організаційний комітет Міжнародної науково-практичної конференції «Двадцять перші осінні юридичні читання» не завжди поділяє думку учасників конференції. Основний матеріал доповідей подано в авторській редакції. Повну відповідальність за достовірність та якість поданого матеріалу несуть учасники конференції, їхні наукові керівники, рецензенти та структурні підрозділи закладів вищої освіти і наукових установ, які рекомендували ці матеріали до друку.

УДК 341.231.14

© Колектив авторів, 2022 ©
Хмельницький університет управління та
права імені Леоніда Юзькова, 2022

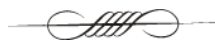
ISBN 978-617-7572-56-4

інституту громадянського суспільства (І. Бойчук, В. Головій, Б. Калініченко, Л. Рогатіна, О. Гриценко та ін.). Серед зарубіжних учених окремі проблеми комунікації судової влади й громадянського суспільства стали предметом дослідження низки учених, зокрема О. Айкман [5], Д. Боіз [6], Дж. Кін [7], Р. Мак Грегор [8] та ін.

Отже, проблеми комунікації громадянського суспільства й судової влади є предметом дослідження у межах багатьох юридичних наук. Найбільша увага їм приділяється у загальній теорії права та науці судові й правоохоронні органи. Водночас, зростання впливу громадянського суспільства на судову владу, трансформація змісту і напрямів комунікації, необхідність впровадження міжнародних стандартів судочинства і демократії вимагають постійної уваги з боку теоретиків і практиків до проблем комунікації, вивчення й запозичення кращих зарубіжних практик із врахуванням особливостей національного права й законодавства.

Використані джерела:

1. Гриценко І.С., Прилуцький С.В. Судова влада і громадянське суспільство: концепт взаємодії. *Вісник кримінального судочинства*. 2015. № 1. С. 241–249.
2. Герасимів Т. Правова модель партнерства судової влади та інститутів громадянського суспільства. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: *Юридичні науки*. Т.7, № 2, 2020. С. 48–55.
3. Прилуцький С. В. Судова влада і громадянське суспільство: взаємозв'язок, місце та роль у правовій державі. *Правова держава*. 2010. Вип. 21. С. 342–351.
4. Udovyka Larysa. Areas of public organizations' influence on legal culture as a basis for civil society formation: theoretical and legal premises. *Improvement of the legal culture as a basis for the formation of civil society of modern times : collective monograph / O. Borschevska, O. Boryslavska, I. Kharaberiush, O. Krushnitska, etc. Lviv-Toruń: Liha-Pres, 2020. 164 p. PP. 133–157. DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-191-9/133-157>.*
5. Alexander B. Aikman *The Art and Practice of Court Administration*. Baton Rouge: CRC Press, 2007. 484 p.
6. Boies D. Judicial Independence and the Rule of Law. *Journal of Law & Policy*. 2006. Vol. 22. PP. 57–70.
7. Кін Дж. Мас-медіа і демократія пер. з англ. О.Гриценко, Н. Гончаренко. Київ : К.І.С. 1999. 134 с.
8. Mc Gregor, R. (2008). State Courts & Judicial Outreach. *Daedalus*. 2008. Vol. 137, № 4, PP. 129–138.



Щербанюк Оксана Володимирівна,
докторка юридичних наук, професорка,
завідувачка кафедри процесуального права
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича,
професорка юридичного факультету Вільнюського університету

ТЛУМАЧЕННЯ КОНСТИТУЦІЇ ТА ПРАВОВА АРГУМЕНТАЦІЯ: КАЗУЇСТИЧНИЙ АНАЛІЗ

Тлумачення передусє юридичному аргументу, як форма обґрунтування, яка має формальні, матеріальні та прагматичні концепції, які необхідно охопити. Конституційна норма наділена широким політичним аспектом і широкою відкритістю системи, що потребує своєрідного аналізу та ефективнішого обґрунтування, особливо в умовах

принципової або оціночної напруги. Однак сильні впливи постпозитивізму та загального права представляють реальність у сучасній національній юридичній науці та діють на користь реалізації прав.

Безсумнівно, що правовий текст, як мовний знак, розходиться з «нормою», яка є результатом її тлумачення, тобто того, що виявляється. Ось чому «ми тлумачимо, у строгому сенсі, розуміти; розуміти означає тлумачити в широкому сенсі», і ми робимо це не обов'язково тому, що юридична мова є неоднозначною та неточною, а тому, що «тлумачення та застосування закону є однією операцією, тому ми тлумачимо, щоб застосувати закон». Отже, для того, щоб нарешті мати правило прийняття рішень, будь то законодавче, судове чи виконавче, і, таким чином, конкретне, спочатку є юридичне тлумачення. Отже, немає правової норми, а витлумачена правова норма.

Конституція – як об'єкт – визначає вибір належного методу для свого пізнання, методу, який, у свою чергу, коли його використовує інтерпретатор, створює свої герменевтичні об'єкти у відкритому та нескінченному процесі, послідовність якого повинна бути контролюється шляхом підпорядкування його результатів критерію істини, заснованому на справедливості рішення, у кожному конкретному випадку.

Канотільо Ж. зазначає, що «неможливо виявити в конституційних нормах умовну програму, яка може бути зведена до простої субсуттєвої схеми», оскільки відкриття конституційної норми означає, що вона включає відносне делегування в органах-виконавцях, тоді як її щільність вказує на більшу близькість конституційної норми щодо її дії та умов застосування [3]. З цією метою внесок португальського юриста, який, використовуючи герменевтично-конкретизуючий метод, створив актуальний каталог принципів конституційного тлумачення, інструментальний для виконання екзегетичного завдання, включаючи принципи єдності конституції, інтеграційного ефекту, максимальна ефективність, справедливість, практична узгодженість і нормативна сила Конституції.

При цьому слід зазначити, що сперечатися – це екстерніювати, обґрунтовувати тлумачення отриманої норми переважно з метою переконання. Це дозволяє використовувати змагальну систему та забезпечує «контроль» за юрисдикційною діяльністю. Крім того, добре проведений аргумент має тенденцію до досягнення більшого соціального умиротворення. Але, окрім пояснення рішення, сперечатися – значить його обґрунтовувати. У цьому сенсі Ніл МакКормік навчає, що «оскільки закон є тим, що приховано за правовими претензіями або звинуваченнями та захистом, це щось, що підлягає аргументу, іноді, але не завжди, переконливому, але завжди менш переконливому, аргумент є обґрунтуванням рішення, яке має відповідати встановленим фактам (описовий аспект) та чинним нормам (нормативний аспект)» [4].

Звертаючи увагу на подвійне значення запису «аргумент», розрізняє причини, які пояснюють рішення, від тих, які його виправдовують, оскільки коли сказано, що судді зобов'язані мотивувати свої рішення, потрібно їх обґрунтувати [2]. Це те, що зображує контекст відкриття та обґрунтування судових рішень.

Крім того, вищезгаданий автор вчить, що існують три основні концепції або підходи, застосовні до правової аргументації: формальна, матеріальна та прагматична. Перший – це вивчення аргументативної логіки з дотриманням певних умов, щоб міркування вважалося дійсним, зосереджуючись на висновках.

На цьому етапі варто згадати теорію дискурсу як процедурну теорію виправлення норм, яку добре підтримує Роберт Алексі, чия філософія права базується на дискурсі, корекції, позитивності та в інституціоналізації розуму [1]. Таким чином, норма була б правильною тоді і тільки тоді, коли вона може бути результатом визначеної процедури і точно відповідати раціональному практичному дискурсу, що робить необхідним, щоб вона була процедурою аргументації, а не процедурою прийняття рішення, тоді як теорія справедливості.

У свою чергу, матеріальна концепція зосереджується не на висновках, а на передумовах, тобто на причинах віри в щось або для виконання чи наміру виконати дію, а також на висновку.

Нарешті, з прагматичної точки зору, заснованої на риториці та діалектичному характері, аргументація виходить за межі індивідуального аспекту та наділяється соціальним аспектом, ось, це інтерактивна мовна діяльність, яка на цьому етапі вже вимагає прийнятих висловлювань. діяльність, яку необхідно здійснити.

Межі тлумачення, особливо найбільш гнучких норм, існують у самій правовій системі, і її відкриття є необхідним, не лише цілющим, оскільки перешкоджає соціально-правовому анахронізму, тобто відсутності адекватного співвідношення між «буттям» і «повинно бути».

Таким чином, аргументація, що діє після інтерпретації, є жанром, способом пояснення та виправдання прийняття рішень з мінімальною метою переконання, з яких юридична аргументація в основному має формальні, матеріальні та прагматичні елементи, які слід враховувати. Більше того, на даний момент, аргумент має нотку прозорості в діяльності, яка виходить за межі індивідуального характеру.

Використані джерела:

1. Alexy Robert. *La Doble Naturaleza del Derecho*. Madrid : Trotta, 2016.
2. Atienz, Manuel *Curso de Argumentação Jurídica*. Trad. Cláudia Roesler. Curitiba : Alteridade, 2017.
3. Canotilho J.J. Gomes. *Direito Constitucional*. 6 ed. Coimbra: Almedina, 1993.
4. MacCormick Neil. *Retórica e o Estado de Direito*. Rio de Janeiro: Elsevier, 2008.

Наукове видання

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЮРИДИЧНОЇ НАУКИ

Збірник тез

**Міжнародної науково-практичної конференції
«ДВАДЦЯТЬ ПЕРШІ ОСІННІ ЮРИДИЧНІ ЧИТАННЯ»**

*присвяченої 30-річчю Хмельницького університету
управління та права імені Леоніда Юзькова*

Відповідальний редактор – Шевчук І. В.

Підписано до друку 30.09.2022 р. Формат 60×84 1/16.

Наклад 100 прим. Зам. № 72.

Видано у Хмельницькому університеті управління та права імені
Леоніда Юзькова.

29013, м. Хмельницький, вул. Героїв Майдану, буд. 8

Тел.: (382) 71-75-91, (382) 71-80-80

Ел. адреса: наука@univer.km.ua

Свідоцтво Державного комітету інформаційної політики,
телебачення та радіомовлення України про внесення
суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
Серія ДК № 6982 від 19.11.19 р